

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Tárgy: alkotmányjogi panasz

a Győri Törvényszék 8.K.700.691/2021/18. sorszám alatt hozott ítéletével szemben

ALKOTMÁNYBÍROSÁG		
Ügyszám:	IV/ 00 5 0 8 - 0 / 2022	
Érkezett:	2022 FEBR 18.	
Példány:	1	Kezelőiroda:
Melléklet:	17 db	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Váci Ügyvédi Iroda ( ) képviseli: Dr. Váci Péter ügyvéd,
( ), min (született)

mellékelten csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Győri Törvényszék 8.K.700.691/2021/18. számú határozatának alaptörvény-ellenességét és azt az Abtv. 43. § (1) bekezdés alapján semmisítse meg, mivel az ítélet sérti az XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a II. cikkben deklarált emberi méltósághoz való jogot.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel kijelentem, hogy a jelen alkotmánybírósági ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adatok nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá.

Indokolás:

1. A tényállás összegzése, pertörténet

A Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Komáromi Járási Hivatal KE-03/GYAM/44-9/2021. számú határozatával Indítványozó gondnok zárszámadását nem fogadta el. A Komáromi Járási Hivatal Indítványozót, mint gondnokot zárszámadásra kötelezte, tekintettel arra, hogy a gondnokolt rendszeres jövedelmét képezi a rokkantsági járadék és az emelt összegű családi pótlék mellett az által utalt kártérítési járadék is. Indítványozó álláspontja szerint a számadásban azért nem tüntette fel a bevételek között a költségpótló járadék összegét, mert véleménye szerint ez nem számít sem jövedelemnek, sem bevételnek. Ezt követően a Komáromi Járási Hivatal KE-03/GYAM/44-15/2021. számú határozatával Indítványozót elmozdította gondnoki tisztségéből, egyben megszüntette a vagyongazdálkodási és a törvényes képviselői jogát is. Egyidejűleg a gondnokolt cselekvőképességét teljesen korlátozó gondnokság alá helyezte és a választójogból kizárta, részére pedig hivatásos gondnokot rendelt ki. Megállapította azt is, hogy a hivatásos gondnok a gondnokolt gondozását nem látja el. A gondnoki tisztségéből való elmozdításra kizárólag a számadási kötelezettség nem megfelelő teljesítése miatt került sor.

A fenti hatósági határozatok ellen Indítványozó 2021. május 17. napján keresetlevelet terjesztett elő, melyben kérte a Győri Törvényszéktől az elsőfokú határozat megsemmisítését, hatályon kívül helyezését. Előadta a keresetlevélben azokat a körülményeket, amelyek a jogsértést megalapozzák. A keresetlevélben kérelmezte továbbá azonnali jogvédelem elrendelését is, előadta az ezt megalapozó körülményeket.

A Győri Törvényszék 2021. június 23. napján kelt, 8.K.700.691/2021/2. számú végzésével Indítványozó azonnali jogvédelem iránti kérelmét elutasította. A bíróság kifejtette, hogy Indítványozó az azonnali jogvédelem szükségességét megalapozó konkrét indokokat nem jelölt meg, míg álláspontja szerint önmagában az arra való hivatkozás, hogy az Indítványozó milyen okból tartja sérelmesnek a hatóság döntését, még nem ad alapot az azonnali jogvédelem biztosítására. A bíróság döntése ellen Indítványozó 2021. július 13. napján fellebbezést terjesztett elő a Kúria irányába, majd ezen fellebbezést jogi képviselő útján pontosította. Ezekben a jogszabályi hivatkozásokon túlmenően kifejtette, hogy a gondnokolt érdekeinek veszélyeztetése áll fenn általa, hogy kijelölt hivatásos gondnok került kirendelésre. Álláspontja szerint a hivatásos gondnok működésével a gondnokolt több

tekintetben is károkat fog szenvedni, melyek helyrehozhatatlan következményekkel járhatnak. A Kúria 2021. december 8. napján kelt, Kpkf.II.40.801/2021/6. szám alatti végzésével megállapította, hogy a fellebbezés érdemben nem bírálható el, mert annak nem állnak fenn a jogszabályi feltételei.

Az alapeljárásban a Komáromi Járási Hivatal 2021. június 14. napján védíratot terjesztett elő. Alperes véleménye szerint a keresethez csatolt dokumentumok a határozat jogsértő mivoltának alátámasztására nem alkalmasak, azok a gondnok elmozdítása körében nem relevánsak, ennek alapján kérte a kereset elutasítását.

Indítványozó 2021. október 4. napján nyilatkozatokat és bizonyítási indítványt terjesztett elő, annak alátámasztására, hogy a kereseti kérelme miatt megalapozott, és miért sérti a gondnokolt érdekeit a hivatásos gondnok személye. Magyarazatot ad továbbá arra, hogy a számadás körében mire vezethetők vissza a hiányosságok, melyek nem az ő mulasztásának eredményei.

A Györi Törvényszék előtt 2021. október 20. napján megtartott tárgyaláson a peres felek nyilatkozataikat és kérelmeiket változatlan formában fenntartották. Ekkor Indítványozó hangsúlyozta, hogy a hivatásos gondnok kirendelése olyan élethelyzetet teremtett, amelyben Indítványozó, valamint a gondnokolt gyermek helyzete ellehetetlenült, hiszen a hivatásos gondnok fizikailag képtelen a folyamatos ügyintézés is igénylő gondnokolt ügyeit intézni. A hivatásos gondnok kizárólag hivatali időben elérhető, míg a gondnokolt 24 órás, folyamatos gondozást, felügyeletet igényel.

Indítványozó 2021. november 2. napján összefoglaló nyilatkozatot terjesztett elő a Györi Törvényszék irányába. Ebben előadta, hogy alperes a gondnok kiválasztása során nem tett eleget a Ptk. szerinti taxatív felsorolásnak, hanem rögtön hivatásos gondnok kirendeléséről döntött, és ezzel jogszabálysértést követett el.

A Györi Törvényszék 2021. november 29. napján kelt, 8.K.700.691/2021/18. számú ítéletével Indítványozó keresetét elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy a peres eljárás tárgya kizárólag a sérelmezett határozatnak a hivatásos gondnok kirendelésére vonatkozó rendelkezés jogszerűségének vizsgálata volt. A számadás összegszerű hiányát megállapító határozatban foglalt kötelezettség nem teljesítése esetén a következmények alkalmazásának nem volt jogszabályban foglalt akadálya. A bíróság alaptalannak tartotta Indítványozó azon kifogását, hogy az alperes nem tárta fel teljes körűen a tényállást, és nem vizsgálta meg, hogy mely személyek lehetnek alkalmasak a gondnoki tisztség elvállalására. A bíróság rámutatott, hogy a gondnokrendelés a gyámhatóság számára jogszabályban rögzített felelősséget jelent, a gondnok tevékenységét rendszeresen ellenőrizni köteles. A bíróság Indítványozó felelősségére mutatott rá abban, hogy nem jelölt meg olyan személyt, akit gondnokul lehetne rendelni.

A bíróság ítélete ellen Indítványozó 2021. december 23. napján felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Ebben kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és utasítást az elsőfokú bíróság részére új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára. A kérelemben hivatkozott arra, hogy a gondnok kirendelése nem a Ptk. szabályait alapul véve történt meg, és az alperes nem tett eleget a gondnokrendelési sorrend feltárásában. Az eljárás teljes ideje alatt az alperes és az elsőfokú bíróság sem vette figyelembe azt a tény, hogy a gondnokolt olyan speciális életkörülmények között van, amely miatt a gondozás és a törvényes képviselő elválasztása szinte lehetetlen. Indítványozó a felülvizsgálati kérelemmel összefüggésben észrevételek csatolt azoknak kiegészítésére szintén 2021. december 23. napján.

A Kúria 2022. január 18. napján kelt, Kfv.VII.37.047/2022/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta, mivel álláspontja szerint annak nem állnak fenn a törvényi lehetőségei.

2. A megtámadott ítélet jogerős volta

A Kúria végzésével szemben fellebbezésnek, mint rendes jogorvoslatnak helye nincs, így az a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. 358. § (2) bekezdése értelmében – *Az a határozat, amely ellen nincs helye fellebbezésnek, a kihirdetésével emelkedik jogerőre* – jogerős. Az Abtv. 27. § b) pontjában szereplő befogadhatósági feltétel – „*az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette*” – teljesül.

Tájékoztatom a T. Alkotmánybíróságot arról, hogy az ügyben más rendkívüli jogorvoslati eljárás – perújítás, jogorvoslat a törvényesség érdekében – kezdeményezésére nem került sor.

Előadom, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárása jogorvoslati szempontból került igénybevételre, az érdemi rendelkezéseket a Györi Törvényszék ítélete tartalmazza, ezért az alkotmányjogi panasz is ez ellen irányul, betartva a törvényes eljárásindítási határidőt, amely a Kúria végzésétől kezdődik.

3. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő betartása

Előadom, hogy a Kúria végzését 2022. január 18. napján kapta kézhez Indítványozó. Ennélfogva az indítvány benyújtására az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek – „[a]z alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül [...] lehet írásban benyújtani” – az alkotmányjogi panasz megfelel.

4. Az indítványozó közvetlen érintettsége

Indítványozó az alkotmányjogi panasszal megtámadott jogerős ítélet felperese volt, akinek személyét a Győri Törvényszék döntése közvetlenül érintette. Szintén közvetlenül érintette Indítványozót a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzése, hiszen annak is felperese volt.

5. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelme

5.1. Indokolási kötelezettség, mint a tisztességes eljáráshoz való jog része

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A jogállam fogalma elképzelhetetlen a jog által felállított, független és pártatlan bírósághoz fordulás joga nélkül, amely megfelel a tisztességes eljáráshoz való jog által támasztott követelményeknek.

Az indokolási kötelezettség nem csupán egy formális követelmény, hanem sokkal inkább annak a biztosítéka, hogy a hatóság vagy bíróság az adott ügyben körültekintően döntsön. Az indokolásnak éppen ezért tartalmaznia kell a döntés lényeges ténybeli és jogi alapjait, továbbá a döntés meghozatala során figyelembe vett egyéb tényezőket. Azon kérdés eldöntése, hogy milyen részletesnek kell lennie az indokolásnak, és hogyan kell azt közölni, az adott szerv kompetenciája. A bíróság az indokolás terjedelmét mindig az adott döntésnek megfelelően határozza meg, tekintettel az indokolási kötelezettség céljára, amely tulajdonképpen a döntés kiértékelése az érintett személy számára.

Megjegyzendő továbbá, hogy a hatóság indokolási kötelezettsége szorosan összefügg a bírósági felülvizsgálat lehetőségével. A hatékony bírósági felülvizsgálathoz ugyanis elengedhetetlen, hogy a bíróság tudatában legyen azoknak az indokoknak, melyekre alapítva a hatóság a döntését meghozta.

Az indokolási kötelezettség megfelelő teljesítésének azonban nem csupán instrumentális értéke van (a jogorvoslati jog gyakorlásának megkönnyítése), hanem önmagában véve is értéket hordoz: az emberi méltósághoz való jogból levezethető, hogy azok számára is érthetőnek kell lennie az ítéletnek, akiknek eljárásjogi okokból már nincs lehetőségük jogorvoslat benyújtására. Egy demokratikus politikai közösség minden tagjának joga van tudni, hogy a közhatalmat gyakorló szervek milyen indokok alapján hoztak öt érintő döntést (az igazolás kultúrája).

Az indokolási kötelezettség az Emberi Jogok Európai Egyezményében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jognak is a része. Az Alkotmánybíróság korábban már megvizsgálta az Egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései viszonyát.¹ Ennek nyomán megállapította, hogy az Egyezmény 6. és 7. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (4) bekezdése szabályozási alapjaikat tekintve összevethetők. Az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdésének első mondata értelmében: *„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”*

Ennek tartalmilag - némi eltéréssel - megfelel az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése. Az Egyezmény 6. Cikk 2. bekezdése szerint: *„Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.”* Az ennek megfelelő alapjogi rendelkezést az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése tartalmazza. Az Egyezmény 7. Cikkének 1.

¹ 30/2014. (IX. 30.) AB határozat

bekezdése fogalmazza meg a *nullum crimen sine lege*, illetve a *nulla poena sine lege* elvet a következőképpen: „Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.” Ennek megfelelő alapjogot az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése biztosít.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság is korábban utalt², az Emberi Jogok Európai Bírósága az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. E jog pontos tartalma a Bíróság elmúlt évtizedek során számos döntésében kimunkált, széleskörű gyakorlatából olvasható ki. E körben a Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.) A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be. (*Suominen kontra Finnország*, 37801/97.; 2003. július 1.; § 34.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová kontra Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25.; § 35.) A Bíróság olvasatában az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét. Ebből következően az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését kizárólag az alapul fekvő egyedi ügy összes körülményeinek vizsgálatát követően lehet megítélni. (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Grădinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) Éppen ezért elképzelhető, hogy valamely részletkérdésre vonatkozó indokolás teljes elmaradása nem, míg egy lényegesebb kérdésre vonatkozó hiányos indokolás viszont az Egyezmény 6. Cikkében biztosított jog megsértését idézi elő.

A Bíróság az indokolások fogyatékoságának foka tekintetében kijelölte azt a határvonalat, amely elválasztja az Egyezménynek megfelelően indokolt határozatokat az Egyezményt sértő hiányos vagy fogyatékos indokolást tartalmazó határozatoktól. Ennek során a Bíróság elvi éllel szögezte le, hogy az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 27.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 29.; *García Ruiz kontra Spanyolország*, 30544/96.; 1999. január 21.; § 26.; *Hirvisaari kontra Finnország*, 49684/99.; 2001. december 25.; § 30.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) A Bíróság ugyanakkor azt is elvi éllel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossgal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (*Helle v. Finnország*, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; *Karakasis v. Görögország*, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; *Boldea v. Románia*, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; *Tacquet v. Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová v. Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.) A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdését érinti-e. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 28.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 30., legutóbb megerősítve: *Ilyadi kontra Oroszország*, 6642/05.; 2011. május 5.; § 44.)

Az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség. (Erről lásd: *Baucher kontra Franciaország*, 53640/00.; 2007. július 24., §§ 47-51.) Másfelől szoros összefüggés mutatkozik az indokolási kötelezettség teljesítése, és a tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadó azon alkotmányos igény között, hogy az eljárásban szereplő fél meghallgatást nyerhessen, azaz kérelmét a bíróság megvizsgálja. (Erről lásd: *Shala v. Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10., § 29.) Ennek oka az, hogy kizárólag a kellő alapossgal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.

² Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

Az indokolási kötelezettség az Európai Unió jogában is meghatározó alapelvnek számít, azon kevés követelmény közé tartozik, amely kifejezett alapszerződéses rendelkezésen alapul.³ Ennek értelmében kötelező meghatározni azokat az indokokat, melyeken a közösségi aktus nyugszik, egyben közzé is kell tenni őket. A kötelezettség terjedelme az adott egyedi ügy körülményeitől függ. Annak elbírálásához, hogy a hatóság eleget tett-e ezen kritériumnak, a Bíróságnak olyan tényezőket kell vizsgálnia, mint az intézkedés tartalma, az indokok természetete, vagy a felek érdeke. Az indokolásnak nem kell kiterjednie valamennyi tényre és jogszabályra, a hatóság feladata ugyanis eldönteni, hogy melyek a lényegesek.

A bíróság által kihirdetett ítéletet indokolni kell. Az ítélet indokolása írásban történik, a bíróság köteles az ügyfél által felvetett valamennyi érvre kitérni, amelyek a meghozott döntést igazolják. Ezen kötelezettség terjedelme az adott döntés természetétől függően változhat. Az adott indokolásnak meghatározottnak, az ügy releváns tényeihez igazodónak kell lennie, nem korlátozódhat csupán a jogszabályok meghatározott szakaszaira.

Ugyanakkor, ahogyan arra az Európai Bíróság a *Ruiz Torija- ítéletben*⁴ rámutatott, nem szükséges részletesen kitérni valamennyi érvre. Az indokolásban alkalmazott jogi terminológia különösen fontos a felek számára, hogy megértsék őket. Külön figyelmet kell fordítani a más szakterületekről származó kifejezések használatára, amelyek alkalmanként jogi kontextusban már nem megfelelőek, jelentéstartalmuk megváltozhat.

Magyarországon az indokolási kötelezettség a bíróságok számára rendkívül szűkszavúan kerül meghatározásra.

A régi Pp. szerint: 221. § (1) *Az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljárnlott bizonyítást mellőzte.*

Az új Pp. szerint: 346. § (5) *A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljárnlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, vagy az arra irányuló indítványt elutasította.*

Ezen kívül pedig legfeljebb a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényre támaszkodhatunk, ami kimondja: „A bíróság a határozatát - ha törvény másképpen nem rendelkezik - indokolni köteles.”⁵

Magyarország Alkotmánybírósága az indokolási kötelezettséget az igazságszolgáltatással összefüggésben, a bírói függetlenség immanens elemeként határozta meg. A bírói függetlenség biztosításának alkotmányos kötelezettsége tehát a bíró ítélkező tevékenységére vonatkozik: a bíró arra nem utasítható, hogy a jogvitát miként döntse el, abban nem befolyásolható, hogy a jogszabályok előírta keretek között milyen terjedelemben és milyen körben vegyen fel bizonyítást, s a bizonyítékokat hogyan értékelje. Ugyanakkor a bírói tevékenység alapvető kritériuma, hogy a döntés - a jogszabályok által meghatározott eltérő mélységű és jellegű - indokolási kötelezettséggel jár együtt.⁶

Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy „a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A tisztességes eljárás alkotmányos előírásának lényeges tartalmát tekintve 2012. január elsején hatályba lépett Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdésével azonosan rendelkezik, amikor kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt

³ Ld. ECC 190 és 191. szakaszai.

⁴ Ld. *Ruiz Torija v. Spain* judgement of 9 December 1994.

⁵ 2011. évi CLXI. törvény 13. § (1) bekezdés

⁶ Vö. 54/2001. (XI. 29.) AB határozat

*bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.*⁷

Az alkotmánybíróági gyakorlat folyamánként az indokolási kötelezettség bekerült az Alaptörvény rendelkezései közé is: „*A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.*”⁸

Ezen jog nevesítése mindenképpen előrelépést jelent korábbi Alkotmányunkhoz képest, azonban az alkotmányozási folyamat deficitjeként értékelhető, hogy ez csupán a közigazgatási hatóság számára jelent *expressis verbis* kötelezettséget, a bírósági indokolás vonatkozásában a régi megoldás maradt meg, tehát az indokolási kötelezettség nem kerül külön nevesítésre a tisztességes eljáráshoz való jogon belül.

Az Alaptörvény hatályba lépése ezen alapjog tekintetében nem hozott lényegi változást. Az Alkotmánybíróság a – későbbi hasonló tárgyú döntéséinél⁹ precedensként értékelt – 7/2013. (III. 1.) AB határozatában megállapította ugyanis, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor - az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán - irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybíróági gyakorlatot.

Ezen döntésében rámutatott arra, hogy „*[...] az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.*”

Hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helyállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.¹⁰

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.¹¹

Az Alkotmánybíróság 3173/2015. (IX. 23.) AB határozatában megállapítja, hogy a kirívó jogértelmezési hibára, egyfajta *contra legem* értelmezésre alapozott bírósági ítéletek a tisztességes eljárás követelményének sérelmét eredményezhetik.¹²

Ellentétes a tisztességes eljáráshoz való jogból eredő indokolási kötelezettséggel, ha a bírósági ítélet indokolásából, a bíróság által alkalmazott jogszabályokból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozót elmarasztaló bírói döntés.¹³

Az indokolási kötelezettség alkotmányos minimuma két alapvető követelményt támaszt a bíróságokkal szemben a felek által előterjesztett, az ügy lényeges kérdéseit érintő észrevételeket, bizonyítékokat érintően. A bíróságnak egyfelől figyelembe kell vennie, azaz mérlegelnie kell ezeket az észrevételeket. Másfelől, a mérlegelés

⁷ Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

⁸ Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondata.

⁹ Ld. többek között: 3007/2016. (I. 25.) AB határozat; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat; 3065/2016. (IV. 11.) AB határozat; 3075/2016. (IV. 18.) AB határozat; 3084/2016. (IV. 18.) AB végzés

¹⁰ 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés

¹¹ 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés

¹² 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat

¹³ 3007/2016. (I. 25.) AB határozat

eredményének indokairól számot kell adnia a döntésében. Az előbbi követelmények tényleges érvényesüléséről pedig csak akkor beszélhetünk, ha azok az írásba foglalt bírói indokolásból egyértelműen kitűnnek.

Az indoklási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme a fentiek alapján tehát alkotmányjogi panasz alapján bírósági döntés megsemmisítéséhez vezethet.

A tárgykörben legutóbb hozott, a panasznak helyt adó döntésében – 3007/2016. (I. 25.) AB határozat – pontosan ezen gondolatmenet alapján nyilvánított alkotmányellenesnek a testület egy bírósági döntést.

5.2. Az emberi méltósághoz való jog

Alaptörvény II. cikk:

„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye nem említi az emberi méltósághoz való jogot, azonban ezen jog védelmét több helyen is biztosítja. Az Alapjogi Chartának bevezetője kimondja, hogy az Unió az emberi méltóság, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás oszthatatlan és egyetemes értékein alapul. Az EJEB már több döntésében kiemelte, hogy az EJEE valódi értelme az emberi méltóság és az emberi szabadság tisztelete. Az emberi méltóság nem csupán egy az alapjogok közül, de a többi alapjog kiinduló pontjává is szolgál. Egyetlen jog sem gyakorolható úgy, hogy az másik emberi méltóságát sértene, továbbá az emberi méltóság a megállapított alapjogok lényeges tartalmának része. Az emberi méltósághoz való jog a többi alapjoghoz hasonlóan biztosítja az egyén szabadság-szférájának állami korlátozásokkal szembeni oltalmát.

Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak ez a felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs érthetetlen lényegük.¹⁴

Az arányosság (szűkebb értelemben) azt kívánja, hogy a szükséges korlátozás ne legyen több, mint amennyit az alkotmányosan igazolt cél elérése megkíván. Különösen azt kell vizsgálni, van-e az alkotmányos cél elérésére kevesebb alapjogi korlátozással járó megoldás, mint amit adott esetben a törvényhozó választott. A Ptk. csak akkor enged a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezést, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő módon vagy a cselekvőképesség részleges korlátozásával nem biztosítható.¹⁵

5.3. A bírói döntés által okozott alapjogsérelem

Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában azt is megállapította, hogy a bíróságok indoklási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. Ugyanakkor az indítványozó álláspontja szerint minimális követelmény, hogy az eljáró bíróság ítéletének indokolásában legalább rámutasson arra, hogy a beszerzett bizonyítékok közül mit és miért fogadott el vagy nem fogadott el, illetve miért utasított el egyes bizonyítási indítványokat.

Alapvető fontosságú továbbá, hogy az egyes tényállás-elemek logikai kapcsolatban álljanak az egyes bizonyítékokkal, azaz az indokolásból követhető legyen, hogy mi alapján jutott el a bíróság egy adott következtetésre a tényállás tekintetében, mire alapított egy adott tényt. Megállapítható, hogy az eljárások során ismertett bizonyítékok alapul szolgálnak Indítványozó feltevéseire. A jogsérelem vitathatatlan, hiszen a bíróságok az alapvető logikai összefüggésekre nem derítettek fényt az eljárásokban.

A jelen esetben a támadott ítélet indokolása nem felel meg ezen kívánalomnak.

A Ptk. 2:21. § (3) bekezdése szerint a bíróság a cselekvőképességet abban az esetben korlátozhatja teljesen, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő módon vagy a cselekvőképesség részleges korlátozásával nem biztosítható.

¹⁴ 64/1991. (XII. 17.) AB határozat

¹⁵ 11/2014. (IV. 4.) AB határozat

A bíróság az eljárása során teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a Ptk. taxatív felsorolását a gondnokrendelést illetően. Ugyanezen hibát már a gyámhatóság is elkövette. A bíróság az indokolásában nem fejtette ki pontosan, hogy miért tartja a hivatásos gondnok kinevezését megalapozottnak annak ellenére, hogy gondnokolt közeli hozzátartozókkal rendelkezik, akik közül bármelyikük alkalmas lett volna a gondnoki feladatok ellátására.

Azáltal, hogy a gondnokolt részére nincsenek biztosítva az alapvető ellátási, gondozási feltételek a hivatásos gondnok által, ezért jelentős mértékben sérül az ő emberi méltóságához való joga. Fontos megjegyezni, hogy ennyire megsérült, önálló életvitelre képtelen személynek minden pillanatban gondozásra van szüksége. Jellegénél fogva ezt egy hivatásos gondnok nem is tudja megfelelően ellátni, azonban jelen esetben még azt a közreműködést sem nyújtja, amely az ügyintézés egyszerűbbé tételében szükséges lenne.

A fentiek alátámasztására fontos felhívni arra a figyelmet, hogy gondnokoltnak szüksége van egy 20 literes, OEP által támogatott oxigénpalackra. Ennek kiváltása során a hivatásos gondnok a törvényes képviselőt nem látta el, ezért nem volt kiváltható. Ezen palack orvosi javaslatának meghosszabbításában szintén nem járt el, mint ahogy más gyógyszerek esetében sem. Van egy 5 literes oxigénpalack is használatban, amelynek bérleti és töltése díja van. Erre nem lett volna szükség, ha az ingyenes palack esetében eljár a hivatásos gondnok. Gondnokként továbbá nem szervezi meg a palack eljuttatását a gondnokolthoz. A gondnokolt ellátásához szükséges eszközök beszerzéséhez kapcsolatos költségeket nem téríti meg, és nem biztosítja azt, hogy ezek eljuttatásra kerüljenek a gondnokolthoz, ezeket a költségeket a szülőkre terheli, miközben mint gondnoknak neki lenne kötelezettsége ezeket biztosítani gondnokoltja érdekében.

A hivatásos gondnok az eszközök megvásárlásához nem járult hozzá, ezért azok komoly összegekbe kerülnek. Az ellátásához szükséges költségekhez szintén nem kíván anyagilag hozzájárulni, illetve csak minimális mértékben. A közel 418.000 Ft havi járandóságából csak 93.200 Ft az, amit a hivatásos gondnok indokoltnak tart. A gondnokolt ezáltal nem jut hozzá a kára enyhítéséhez folyósított járandóságaihoz, viszont ahhoz, hogy a gondnokolt ellátása folyamatos és biztosított legyen, a szülőknek kell ezeket a költségeket átvállalni és rendelkezésre bocsátani.

Mind a mai napig nem járult hozzá a hivatásos gondnok az OEP terhére beszerezhető pelenka darabszámának meghosszabbításához sem, pedig az erre irányuló kérelmezési lehetőség 2022. január 29. napján lejárt, noha erre orvosi figyelmeztetés is történt. A kinevezést követően a hivatásos gondnok tájékoztatva lett arról, hogy az egyedi engedélyű pelenka (ami napi plusz 2 db-t tartalmaz) formanyomtatványát töltsse ki és járjon el a gondnokolt nevében. Ehelyett az iratokat Indítványozó részére küldte meg a gondnok, tudva arról, hogy szülői felügyeleti jogot ő nem gyakorolhat. A formanyomtatványhoz csatolva van egy papír alapú recept is, ami ahhoz kell, hogy a gyógyszerárban kiváltható legyen a pelenka, amihez azonban szintén törvényes képviselőre lenne szükség. Ez a papír alapú recept szintén a mai napig nem került kiváltásra, ezért ennek a pelenka mennyiségnek a pótlását Indítványozó a saját költségéből kénytelen finanszírozni. A hivatásos gondnok a gondnokolt gyógyszereinek felírását és kiváltását egyetlen alkalommal sem szervezte meg, és nem biztosította. A gondnokolt édesanyja hivatalos engedélyt kért, hogy a létfenntartáshoz szükséges gyógyszereket ki tudja váltani.

Szintén meg kell említeni azt, hogy a gondnokolt esetében nem csak egy gondnokoltról beszélünk, hanem egy baleseti károsultról is, akire komoly összegeket és időt kellene fordítani. A szülők részére rendkívül jogsértő az, hogy a hivatásos gondnok kinevezése óta együtt nem tudnak kimozdulni, hiszen anyagilag teljesen felemészti őket a kialakult helyzet. Meg kell említeni, hogy a gondnokolt szállításához a szülők egy speciális gépjárművet vásároltak. A hivatásos gondnok azonban ennek a fenntartásához nem járult hozzá, ezért kénytelenek voltak ezen gépjárművet értékesíteni. Jelenleg a gondnokolttal a szülők csak gyalog tudnak kimozdulni, illetve az értékesített gépjárművet napi 18.000 Ft összegért tudják bérelni, amelynek a költségeit a hivatásos gondnok nem téríti meg, mert álláspontja szerint ez nem szükséges a gondnokolt megfelelő életviteléhez.

A gondnokoltat az eljárások során úgy kezelték, hogy a károkozói magatartások nem kerültek megvizsgálásra. Sérül Indítványozó joga abban, hogy a hivatásos gondnok elvárja és kötelezi, miszerint ne csak a gondnoki feladatokat végezzék el helyette, hanem károkozói részről kötelező feladatokat és költségeket is vállalják fel.

A fenti körülmények nem kerültek feltárássra a bírósági eljárásban, ezért a bíróság nem tett meg mindent a tényállás tisztázása érdekében, pedig az emberi méltóság sérelme ezáltal kiküszöbölhető lett volna. Jelen esetben nem lehet különválasztani a gondnoki, a törvényes képviselői és a vagyonnevelési tennivalókat, ezért ezeket egy személyben lenne szükséges ellátni. Jelenleg a hivatásos gondnok jogosult nyilatkozni az egészségügyi kérdésekben is, annak ellenére, hogy semmilyen egészségügyi végzettséggel nem rendelkezik. Ő dönti el például a Covid-19 oltás felvételét vagy annak megtagadását is.

A gondnokolt ápolásában egyáltalán nem vesz részt a hivatásos gondnok, így tapasztalata sincs azzal kapcsolatosan, hogy milyen szükségletei vannak napi szinten, és az állapotában akár egy hirtelen bekövetkező reakcióval kapcsolatosan sem tudna nyilatkozni.

Gondnokoltat a szülei 0-24 órában ápolják, ezért pontos információkkal és tapasztalatokkal rendelkeznek az állapotáról. A hivatásos gondnoknak nem csak a gondnokolt betegségeiről lenne szükséges nyilatkozatot tenni, sok esetben a családban felmerült korábbi betegségekről is megkérdezik ezt a műtétek előtt. Kérdésként merül fel tehát, ha adott esetben a gondnokoltnak több gyógyszerre lenne szüksége, akkor a hivatásos gondnok miként tud nyilatkozni, ha a tényleges ápolásban egyáltalán nem vesz részt.

6. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés volta

Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az abban megjelölt alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolja, vagy a panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Abtv. szerint e két feltétel alternatív, álláspontom szerint jelen ügyben mindkettő megvalósul.

6.1. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege

A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a fent bemutatottak szerint a jelen ügyben eljáró bíróságok nem megfelelő ítéleti indokolásai miatt megvalósult. Az emberi méltósághoz való jog sérelme pedig abban keresendő, hogy a korlátozás nem a gondnokolt személy érdekeinek figyelembe vételével történt meg.

Jelen esetben tehát az ítéleti indokolásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozót marasztaló bírói döntés, így az – a fent idézett alkotmánybírósági elvi megállapításokra is tekintettel – sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettséget, amely az ítélet alaptörvény-ellenességét eredményezi.

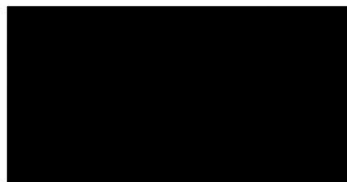
6.2. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések az indokolási kötelezettséggel összefüggésben

Az indokolási kötelezettség, mint eljárási jog alkotmányos védelme kereteinek meghatározásában a T. Alkotmánybíróságnak bizonyos mérlegelési jogköre van.

A 2012. január 1. napját megelőzően született alkotmánybírósági határozatok hatályon kívül helyezése, illetve a 13/2013. AB határozatban foglaltak szintén az érdemi elbírálás mellett szólnak: „A korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyása ugyanakkor az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is lehetségessé vált, a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelését hordozhatja.”¹⁶

Kelt: Győr, 2022. február 10.

Tisztelettel:

Mellékletek:

- Komáromi Járási Hivatal KE-03/GYAM/44-9/2021. számú határozata
- Komáromi Járási Hivatal KE-03/GYAM/44-15/2021. számú határozata
- Keresetlevél
- Győri Törvényszék 8.K.700.691/2021/2. számú végzése
- Fellebbezés (jogi képviselővel)
- Fellebbezés
- Kúria Kpkf.II.40.801/2021/6. számú végzése
- Komáromi Járási Hivatal védirata
- Nyilatkozatok és bizonyítási indítványok
- Győri Törvényszék 8.K.700.691/2021/11. számú jegyzőkönyve
- Összefoglaló nyilatkozat

¹⁶ 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolás III/2. pont, 31. bekezdés.

- Győri Törvényszék 8.K.700.691/2021/18. számú ítélete
- Felülvizsgálati kérelem
- Felülvizsgálati kérelem kiegészítése
- Kúria Kfv.VII.37.047/2022/2. számú végzése
- Hivatásos gondnok levelei
- Jogi képviselő meghatalmazása

2022. 07. 21. 14:00